Yr Ail Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol (Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020)

SoNaRR2020 cofrestru coetiroedd pwysau a chyfleoedd allweddol

Cyfoeth Naturiol Cymru

Adroddiad Terfynol

Gwybodaeth am Cyfoeth Naturiol Cymru

Diben Cyfoeth Naturiol Cymru yw ceisio rheoli adnoddau naturiol mewn modd cynaliadwy. Mae hyn yn golygu gwarchod aer, tir, dŵr, bywyd gwyllt, planhigion a phridd i wella llesiant Cymru a darparu dyfodol gwell i bawb.

Tystiolaeth yn Cyfoeth Naturiol Cymru

Mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn sefydliad sy'n seiliedig ar dystiolaeth. Rydym yn ceisio sicrhau bod ein strategaethau, penderfyniadau, gweithrediadau a chyngor i Lywodraeth Cymru ac eraill wedi'u tanategu gan dystiolaeth gadarn sydd o ansawdd uchel. Rydym yn cydnabod ei bod yn hanfodol bwysig meddu ar ddealltwriaeth dda o'n hamgylchedd newidiol.

Byddwn yn gwireddu'r weledigaeth hon drwy'r isod:

- Cynnal a datblygu sgiliau arbenigol technegol ein haelodau staff;
- Diogelu ein data a'n gwybodaeth;
- Sicrhau rhaglen ragweithiol o waith tystiolaeth sydd â digon o adnoddau;
- Parhau i adolygu ac ychwanegu at ein tystiolaeth er mwyn sicrhau ei bod yn addas ar gyfer yr heriau yr ydym yn eu hwynebu; a
- Rhannu ein tystiolaeth mewn modd agored a thryloyw.

Teitl: **SoNaRR2020 cofrestru coetiroedd pwysau a chyfleoedd allweddol**

Adolygiadau gan Gymheiriaid: Adolygiad gan gymheiriaid mewnol ac allanol

Cyfyngiadau: Dim

Cynnwys yr Ail Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol (Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020)

Mae’r ddogfen hon yn un o grŵp o gynhyrchion sy'n ffurfio'r ail Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol (Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020). Dyma'r gyfres lawn o gynhyrchion:

Crynodeb Gweithredol. Rhagair, Cyflwyniad, Crynodeb a Chasgliadau. Cyhoeddwyd fel cyfres o dudalennau gwe ym mis Rhagfyr 2020

Y Cofrestrau Adnoddau Naturiol. Ysgogwyr, Pwysau, Effeithiau a Chyfleoedd i Weithredu ar gyfer wyth Ecosystem Eang. Cyhoeddwyd fel cyfres o ddogfennau PDF ac fel ffeithlun rhyngweithiol ym mis Rhagfyr 2020

Asesiadau yn erbyn pedwar nod Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy. Cyhoeddwyd fel cyfres o ddogfennau PDF ym mis Rhagfyr 2020:

Nod 1 Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020. Mae stociau o adnoddau naturiol yn cael eu diogelu a'u gwella

Nod 2 Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020. Mae ecosystemau yn gallu gwrthsefyll newid disgwyliedig ac anrhagweledig

Nod 3 Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020. Mae gan Gymru leoedd iach i bobl sydd wedi'u gwarchod rhag peryglon amgylcheddol

Nod 4 Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020. Cyfrannu at economi adfywiol, cyflawni lefelau cynhyrchu a defnydd cynaliadwy

Asesiad o Fioamrywiaeth Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020. Cyhoeddwyd ym mis Mawrth 2021

Asesiadau yn ôl Ecosystem Eang. Cyhoeddwyd fel cyfres o ddogfennau PDF ym mis Mawrth 2021:

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Ymylon Arfordirol

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Ffermdir Caeedig

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Dŵr Croyw

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Yr Ardal Forol

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Mynyddoedd, Gweundiroedd a Rhosydd

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Coetiroedd

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Trefol

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Glaswelltir Lled-naturiol

Asesiadau yn ôl Thema Drawsbynciol. Cyhoeddwyd fel cyfres o ddogfennau PDF ym mis Mawrth 2021:

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Ansawdd Aer

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Y Newid yn yr Hinsawdd

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Effeithlonrwydd Ynni

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Rhywogaethau Estron Goresgynnol

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Priddoedd a Defnydd Tir

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Gwastraff

Asesiad o Gyflawni Rheoli Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy: Effeithlonrwydd Dŵr

Anghenion tystiolaeth diweddaredig yr Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol. Cyhoeddwyd ym mis Mawrth 2021

Acronymau a Rhestr Termau. Cyhoeddwyd ym mis Rhagfyr 2020 a diweddarwyd ym mis Mawrth 2021

Dyfyniad argymelledig ar gyfer y rhan hon o'r adroddiad:

Cyfoeth Naturiol Cymru. 2020. SoNaRR2020 cofrestru coetiroedd pwysau a chyfleoedd allweddol. Cyfoeth Naturiol Cymru.

Hawlfreintiau

Oni nodir yn wahanol, gall cynnwys yr adroddiad hwn gael ei ddefnyddio dan drwydded Llywodraeth Agored

Oni nodir yn wahanol, mae'r holl graffiau, mapiau, tablau a delweddau eraill yn © Cyfoeth Naturiol Cymru a hawl cronfa ddata. Cedwir pob hawl.

Yr holl fapiau sy'n cynnwys ffin Cymru:

© Cyfoeth Naturiol Cymru a hawl cronfa ddata. Cedwir pob hawl. © Hawlfraint y Goron a chronfa ddata 2020. Rhif trwydded 100019741 yr Arolwg Ordnans.

Yr holl fapiau sy'n cynnwys agweddau morol:

© Cyfoeth Naturiol Cymru a hawl cronfa ddata. Cedwir pob hawl © y Goron Brydeinig ac OceanWise Ltd, 2020. Cedwir pob hawl. Rhif trwydded EK001-20120402. Ni ddylid eu defnyddio at ddibenion mordwyaeth.

Coetiroedd
Cofrestr Adnoddau Naturiol

Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020

Mae'r Cofrestrau Adnoddau Naturiol yn allbwn pwysig Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol 2020. Eu pwrpas yw distyllu'r pwysau a chyfleoedd allweddol a nodwyd yn y penodau a darparu asesiad hygyrch o'r rheolaeth gynaliadwy o adnoddau naturiol.

Mae Cofrestr Adnoddau Naturiol Coetiroedd yn cynnwys dwy ddogfen ychwanegol:

1. SoNarR2020 Cofrestru coetiroedd asesu SMNR
2. SoNaRR2020 Register woodlands evidence

Tabl 1 Prif sbardunau, pwysau ac effeithiau ar ecosystem y coetiroedd

Sbardun	Pwysau	Effaith
Y newid yn yr hinsawdd	1. Newid ym mhatrymau'r tywydd	1.1. Mwy o risg gan blâu a chlefydau. Asesiad hyder: CANOLIG Nod 1, 2, 3 a 4 – rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy 1.2. Newidiadau yn addasrwydd rhywogaethau coed ar sail twf coed a chynhyrchiant coetiroedd. Asesiad hyder: CANOLIG Nod 1, 2, 3 a 4 – rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy 1.3. Newidiadau yn amrediad, dosbarthiad, cyfansoddiad, cyflwr a hyd yn oed goroesiad mathau o goetir brodorol. Asesiad hyder: CANOLIG Nod 1 a 2 – rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy 1.4. Effeithiau ar fflora a ffawna coetiroedd. Asesiad hyder: CANOLIG Nod 1 a 2 – rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy 1.5. Newidiadau mewn cyfraddau dal a storio carbon. Asesiad hyder: CANOLIG

		Nod 3 – rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy 1.6. Mwy o risg o ddigwyddiadau o dywydd eithafol o a thanau gwyllt. Asesiad hyder: CANOLIG Nod 1, 2, 3 a 4 – rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy 1.7. Newidiadau mewn argaeledd ac addasrwydd tir. Asesiad hyder: CANOLIG Nod 1, 2, 3 a 4 – rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy
Llygredd	2. Llygredd aer	2.1 Gallai gorfaethu, yn enwedig â nitrogen, achosi newidiadau i gyfansoddiad fflora coetiroedd. Asesiad hyder: UCHEL Nod 1, 2, a 3 – rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy
Newid yn nefnydd tir	3. Datblygiad a seilwaith adeiledig	3.1 Gostyngiad mewn ehangder. Asesiad hyder: ISEL Nod 1, 2, 3 a 4 – rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy 3.2 Darnio cynefinoedd. Asesiad hyder: ISEL Nod 1 a 2 – rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy
Newid yn nefnydd tir	4. Cystadleuaeth yn nefnydd tir	4.1 Gostyngiad mewn ehangder Asesiad hyder: ISEL Nod 1, 2, 3 a 4 – rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy 4.2 Darnio cynefinoedd Asesiad hyder: ISEL Nod 1 a 2 – rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy 4.3 Llai o gyfle i ehangu'r ecosystem Asesiad hyder: CANOLIG Nod 1, 2, 3 a 4 – rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy

Newid yn nefnydd tir	5. Rheolaeth annigonol	5.1 Dirywiad yng nghyflwr coetiroedd Asesiad hyder: UCHEL Nod 1, 2, 3 a 4 – rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy 5.2 Effeithiau ar fflora a ffawna coetiroedd. Asesiad hyder: UCHEL Nod 1 a 2 – rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy
Rhywogaethau estron goresgynnol, plâu a chlefydau	6. Plâu a chlefydau	6.1 Dirywiad mewn iechyd coed Asesiad hyder: UCHEL Nod 1, 2, 3 a 4 – rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy
	7. Pwysau ar lysysyddion	7.1 Dirywiad mewn iechyd coed Asesiad hyder: UCHEL Nod 1, 2, 3 a 4 – rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy

Cyfleoedd ar gyfer gweithredu

Penawdau

- Mae angen gweithredu i wella gwydnwch coetiroedd sydd eisoes yn bodoli i sbardunau newid, ac i sicrhau buddion ar gyfer y genhedlaeth bresennol a rhai'r dyfodol. Mae'r sbardunau hyn yn cynnwys y newid yn yr hinsawdd, plâu a chlefydau, llygredd aer, diffyg rheolaeth briodol, a newid yn nefnydd tir.
- Mae pren, fel adnodd cynaliadwy a naturiol, yn gwneud cyfraniad gwerthfawr i economi Cymru, ac mae potensial iddo wneud mwy o gyfraniad.
- Mae gan goed a choetiroedd ran hanfodol bwysig i'w chwarae wrth fynd i'r afael â'r argyfyngau hinsawdd a natur sydd wedi'u datgan yng Nghymru.

Nod 1: Mae stociau o adnoddau naturiol yn cael eu diogelu a'u gwella

Rydym wedi nodi pedwar maes rhyng-gysylltiedig i ganolbwyntio arnynt wrth weithredu (h.y. ar draws pob un o'r pedwar nod):

- Dod â mwy o goetiroedd o dan reolaeth a gynllunnir
- Gwella ac addasu'r gwaith o reoli coetir a reolir sydd eisoes yn bodoli
- Plannu cydadferol i wneud yn iawn am goetir a gollir yn barhaol mewn perthynas â darpariaeth ynni adnewyddadwy a datblygiad cymeradwy
- Cynyddu faint o goetir newydd a grëir

Bydd y rhain yn helpu i wneud y canlynol:

- diogelu a gwella stociau o adnoddau naturiol

- gwella gwydnwch, gan gynnwys i blâu, clefydau a newid yn yr hinsawdd y dyfodol, ynghyd â chynnal bioamrywiaeth coetiroedd, a'i gwella
- sicrhau y caiff y buddion a ddarperir gan goetiroedd eu cynnal a'u gwella, a'u bod yn gwneud mwy o gyfraniad i lesiant drwy hybu economi gylchol a'r defnydd o adnoddau mewn modd effeithlon, a darparu lleoedd iach i bobl sydd wedi'u gwarchod rhag risgiau amgylcheddol

[**Cyfnewidiadau a synergeddau**] Ceir llawer o gyfnewidiadau a synergeddau sy'n gysylltiedig â rheoli coetiroedd a chreu coetiroedd newydd ac y maent yn gweithredu ar raddfeydd amserol a gofodol amrywiol (Quine ac eraill, 2018; Emmett ac eraill, 2020). Mewn perthynas â Nod 1 (a 2), os caiff coetiroedd sydd eisoes yn bodoli eu gwarchod a'u gwella, ac y caiff mwy o goetiroedd eu creu, caiff mwy o wasanaethau ecosystemau darparu, rheoleiddiol a diwylliannol (sy'n gysylltiedig â Nodau 3 a 4) [**synergedd**]. Fodd bynnag, bydd creu mwy o goetiroedd yn golygu y bydd llai o dir ar gael ar gyfer defnyddiau tir eraill, fel amaethyddiaeth, darparu ynni gwynt neu solar, neu ehangu cynefinoedd eraill [**cyfnewidiad**].

Gallai camau gweithredu penodol ar gyfer Nod 1 gynnwys y canlynol:

- Casglu tystiolaeth i ddeall a meintioli'r cyfnewidiadau a synergeddau ar gyfer yr ecosystem o safbwynt newid defnydd tir er mwyn hybu'r gwaith o greu coetiroedd newydd;
- Mabwysiadu fframwaith polisi a deddfwriaethol i sicrhau bod plannu cydadferol yn orfodol er mwyn gwneud yn iawn am unrhyw goetir a gollir yn barhaol mewn perthynas â darpariaeth ynni adnewyddadwy a datblygiad cymeradwy, fel a wneir ar gyfer tir comin o dan Adran 16 o Ddeddf Tiroedd Comin 2006;
- Gwella cyflwr coetiroedd, er enghraifft drwy waith rheoli, er mwyn cyflawni lefelau priodol o bori;
- Cynyddu bioamrywiaeth, er enghraifft drwy gynllunio a rheoli coetiroedd yn well;
- Gwella amrywiaeth rywogaethol a strwythurol (yn enwedig mewn planhigfeydd coed), i hybu addasiad i blâu, clefydau a'r newid yn yr hinsawdd;
- Annog gwaith adfer Planhigfeydd ar Safleoedd Coetir Hynafol;
- Sicrhau bod y pecyn cywir o gymhellion a mecanweithiau ar waith wrth symud ymlaen er mwyn hybu gwaith creu a rheoli coetiroedd;
- Datblygu fframwaith gwneud penderfyniadau ar gyfer defnydd tir (Comisiwn Bwyd, Ffermio a Chefn Gwlad yr RSA, 2019 a 2020) (Foresight Land Use Futures Project, 2010).

Nod 2: Ecosystemau gwydn

Rydym wedi nodi pedwar maes rhyng-gysylltiedig i ganolbwyntio arnynt wrth weithredu (h.y. ar draws pob un o'r pedwar nod):

- Dod â mwy o goetiroedd o dan reolaeth a gynllunnir
- Gwella ac addasu'r gwaith o reoli coetir a reolir sydd eisoes yn bodoli
- Plannu cydadferol i wneud yn iawn am golli coetir yn barhaol mewn perthynas â darpariaeth ynni adnewyddadwy a datblygiad cymeradwy
- Cynyddu faint o goetir newydd a grëir

Bydd y rhain yn helpu i wneud y canlynol:

- diogelu a gwella stociau o adnoddau naturiol

- gwella gwydnwch, gan gynnwys i blâu, clefydau a newid yn yr hinsawdd y dyfodol, ynghyd â chynnal bioamrywiaeth coetiroedd, a'i gwella
- sicrhau y caiff y buddion a ddarperir gan goetiroedd eu cynnal a'u gwella, a'u bod yn gwneud mwy o gyfraniad i lesiant drwy hybu economi gylchol a’r defnydd o adnoddau mewn modd effeithlon, a darparu lleoedd iach i bobl sydd wedi'u gwarchod rhag risgiau amgylcheddol

[**Cyfnewidiadau a synergeddau**] Ceir llawer o gyfnewidiadau a synergeddau sy'n gysylltiedig â rheoli coetiroedd a chreu coetiroedd newydd ac y maent yn gweithredu ar raddfeydd amserol a gofodol amrywiol (Quine ac eraill, 2018; Emmett ac eraill, 2020). Mewn perthynas â Nod 2, bydd gwella gwydnwch ecosystemau yn diogelu a gwella stociau o adnoddau naturiol (Nod 1) a llif y gwasanaethau ecosystemau darparu, rheoleiddiol a diwylliannol (Nodau 3 a 4) [**synergedd**]. Fodd bynnag, gan fod ehangder yn un o nodweddion gwydnwch, bydd creu mwy o goetiroedd yn golygu y bydd llai o dir ar gael ar gyfer defnyddiau tir eraill, fel amaethyddiaeth, darparu ynni gwynt neu solar, neu ehangu cynefinoedd eraill [**cyfnewidiad**].

Gallai camau gweithredu penodol ar gyfer Nod 2 gynnwys y canlynol:

- Gwella cysylltedd er mwyn gwrthdroi darniad coedwigoedd brodorol;
- Cynyddu bioamrywiaeth, er enghraifft drwy gynllunio a rheoli coetiroedd yn well;
- Gwella amrywiaeth rywogaethol a strwythurol (yn enwedig mewn planhigfeydd coed);
- Cefnogi addasiad i blâu, clefydau a'r newid yn yr hinsawdd er mwyn gwella swyddogaeth ecolegol;
- Annog gwaith adfer Planhigfeydd ar Safleoedd Coetir Hynafol;
- Hybu a datblygu rhwydweithiau o gynefinoedd coetir gweithredol fel rhan o rwydweithiau ecolegol gwydn ehangach, gan sicrhau yr eir i'r afael â'r risgiau posibl i fioddiogelwch;
- Hybu a datblygu rhwydweithiau o gynefinoedd coetir gweithredol fel rhan o rwydweithiau ecolegol gwydn ehangach, gan sicrhau yr eir i'r afael â'r risgiau posibl i fioddiogelwch;
- Hybu a datblygu rhwydweithiau o gynefinoedd coetir gweithredol fel rhan o rwydweithiau ecolegol gwydn ehangach, gan sicrhau yr eir i'r afael â'r risgiau posibl i fioddiogelwch;
- Gwella cyflwr coetiroedd dynodedig a chyflawni statws cadwraeth ffafriol;
- Casglu tystiolaeth i ddeall a meintioli'r cyfnewidiadau a synergeddau ar gyfer yr ecosystem o safbwynt newid defnydd tir er mwyn hybu'r gwaith o greu coetiroedd newydd.

Nod 3: Lleoedd iach i bobl

Rydym wedi nodi pedwar maes rhyng-gysylltiedig i ganolbwyntio arnynt wrth weithredu (h.y. ar draws pob un o'r pedwar nod):

- Dod â mwy o goetiroedd o dan reolaeth a gynllunnir
- Gwella ac addasu'r gwaith o reoli coetir a reolir sydd eisoes yn bodoli
- Plannu cydadferol i wneud yn iawn am golli coetir yn barhaol mewn perthynas â darpariaeth ynni adnewyddadwy a datblygiad cymeradwy
- Cynyddu faint o goetir newydd a grëir

Bydd y rhain yn helpu i wneud y canlynol:

- diogelu a gwella stociau o adnoddau naturiol
- gwella gwydnwch, gan gynnwys i blâu, clefydau a newid yn yr hinsawdd y dyfodol, ynghyd â chynnal bioamrywiaeth coetiroedd, a'i gwella
- sicrhau y caiff y buddion a ddarperir gan goetiroedd eu cynnal a'u gwella, a'u bod yn gwneud mwy o gyfraniad i lesiant drwy hybu economi gylchol a'r defnydd o adnoddau mewn modd effeithlon, a darparu lleoedd iach i bobl sydd wedi'u gwarchod rhag risgiau amgylcheddol

[**Cyfnewidiadau a synergeddau**] Ceir llawer o gyfnewidiadau a synergeddau sy'n gysylltiedig â rheoli coetiroedd a chreu coetiroedd newydd ac y maent yn gweithredu ar raddfeydd amserol a gofodol amrywiol (Quine ac eraill, 2018; Emmett ac eraill, 2020). Mewn perthynas â Nod 3, mae'r llif o wasanaethau ecosystemau rheoleiddiol a diwylliannol a ddarperir gan goetiroedd yn ffwythiant cynnydd a wneir yn erbyn Nodau 1 a 2. Ceir synergeddau a chyfnewidiadau sy'n gysylltiedig â Nod 3. Er enghraifft, gall adfer coetir torlannol, er mwyn helpu i reoli llifogydd, wella'r dirwedd a'r cyfleoedd hamdden [**synergedd**], ond efallai mai cnydau newydd, nad yw rhanddeiliaid yn gyfarwydd â nhw neu nad ydynt yn eu hoffi, ac sydd felly'n achosi dirywiad i'w llesiant meddyliol, sy'n cynnig yr opsiwn mwyaf effeithiol o ddal a storio carbon [**cyfnewidiad**].

Gallai camau gweithredu penodol ar gyfer Nod 3 gynnwys y canlynol:

- Creu rhwydweithiau o gynefinoedd coetir a pharthau 'lle i goed' o gwmpas trefi a dinasoedd, a gyflwynir drwy Gynlluniau Datblygu Unedol a Datganiadau Ardal;
- Rhannu buddion amlbwrpas coetiroedd;
- Hyrwyddo coetiroedd fel ateb sy'n seiliedig ar natur ar gyfer lliniaru effeithiau'r newid yn yr hinsawdd, lliniaru risgiau llifogydd a sychder, a llygredd aer;
- Cefnogi'r gwaith o nodi lleoedd cyfle sy'n seiliedig ar le ar gyfer creu coetiroedd, gan weithio'n agos gyda Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus, tirfeddianwyr lleol a chymunedau;
- Casglu tystiolaeth i ddeall a meintioli'r cyfnewidiadau a synergeddau ar gyfer yr ecosystem o safbwynt newid defnydd tir er mwyn hybu'r gwaith o greu coetiroedd newydd.

Nod 4: Economi adfywiol

Rydym wedi nodi pedwar maes rhyng-gysylltiedig i ganolbwyntio arnynt wrth weithredu (h.y. ar draws pob un o'r pedwar nod):

- Dod â mwy o goetiroedd o dan reolaeth a gynllunnir
- Gwella ac addasu'r gwaith o reoli coetir a reolir sydd eisoes yn bodoli
- Plannu cydadferol i wneud yn iawn am golli coetir yn barhaol mewn perthynas â darpariaeth ynni adnewyddadwy a datblygiad cymeradwy
- Cynyddu faint o goetir newydd a grëir

Bydd y rhain yn helpu i wneud y canlynol:

- diogelu a gwella stociau o adnoddau naturiol;
- gwella gwydnwch, gan gynnwys i blâu, clefydau a newid yn yr hinsawdd y dyfodol, ynghyd â chynnal bioamrywiaeth coetiroedd, a'i gwella; a
- sicrhau y caiff y buddion a ddarperir gan goetiroedd eu cynnal a'u gwella, a'u bod yn gwneud mwy o gyfraniad i lesiant drwy hybu economi gylchol a'r defnydd o adnoddau

mewn modd effeithlon, a darparu lleoedd iach i bobl sydd wedi'u gwarchod rhag risgiau amgylcheddol.

[**Cyfnewidiadau a synergeddau**] Ceir llawer o gyfnewidiadau a synergeddau sy'n gysylltiedig â rheoli coetiroedd a chreu coetiroedd newydd ac y maent yn gweithredu ar raddfeydd amserol a gofodol amrywiol (Quine ac eraill, 2018; Emmett ac eraill, 2020). Mewn perthynas â Nod 4, mae'r llif o wasanaethau ecosystemau darparu gan goetiroedd yn ffwythiant cynnydd a wneir yn erbyn Nodau 1 a 2. Ceir synergeddau a chyfnewidiadau sy'n gysylltiedig â Nod 4. Mae'r **cyfnewidiad** rhwng gwasanaethau darparu a rheoleiddiol yn gymhleth, ac weithiau'n gynhennus (mewn perthynas â biomas a phwysigrwydd cnydau bio-ynni gwahanol o safbwynt senarios dal a storio carbon). Ystyrir hefyd mai pren meddal yw conglfaen y diwydiant pren yng Nghymru a'r DU (ac mae'n gyfrifol am y rhan fwyaf o fewnforion). Mae potensial i bren gyfrannu mwy i economi adfywiol a lleihau'r costau carbon sy'n gysylltiedig â mewnforio pren o bob rhan o'r byd, ond mae'n rhaid i goetiroedd conwydd cynhyrchiol fod yn rhan o'r cymysgedd o goetiroedd newydd a grëir yng Nghymru. Mae'r rhan fwyaf o'r coetiroedd newydd a grëir ar hyn o bryd yn rhai llydanddail. Efallai y bydd plannu coetiroedd conwydd newydd yn lle rhai llydanddail yn gofyn am ychydig o **gyfnewidiadau** o safbwynt y dirwedd a lefelau posibl bioamrywiaeth.

Gallai camau gweithredu penodol ar gyfer Nod 4 gynnwys y canlynol:

- Sicrhau bod coetiroedd conwydd cynhyrchiol yn rhan o'r cymysgedd o goetiroedd newydd a grëir yng Nghymru;
- Sicrhau bod coetiroedd conwydd cynhyrchiol yn rhan o'r cymysgedd o goetiroedd newydd a grëir yng Nghymru;
- Nodi 'parthau menter coetir' cymhellol sy'n canolbwyntio ar blannu coetiroedd conwydd cynhyrchiol;
- Nodi 'parthau menter coetir' cymhellol sy'n canolbwyntio ar blannu coetiroedd conwydd cynhyrchiol;
- Datblygu a gwella gallu'r gadwyn gyflenwi, er enghraifft darparu ar gyfer rhywogaethau anarferol neu dechnolegau newydd;
- Datblygu a gwella gallu'r gadwyn gyflenwi, er enghraifft darparu ar gyfer rhywogaethau anarferol neu dechnolegau newydd;
- Cynyddu cyfleoedd yn y farchnad ar gyfer pren caled;
- Cynyddu cyfleoedd yn y farchnad ar gyfer pren caled;
- Hyrwyddo mwy o ddefnydd o bren mewn cymwysiadau adeiladwaith;
- Ystyried p'un a ellir tyfu mwy o goed sydd wedi'u hanelu'n benodol at gynhyrchu biomas;
- Gwella hyder yn y gadwyn cyflenwi pren yn ei chyfanrwydd er mwyn hybu ac annog buddsoddiad mewn datblygu ffyrdd o ychwanegu gwerth at yr adnodd sydd eisoes yn bodoli;
- Casglu tystiolaeth i ddeall a meintioli'r cyfnewidiadau a synergeddau ar gyfer yr ecosystem o safbwynt newid defnydd tir er mwyn hybu'r gwaith o greu coetiroedd newydd.